

کتابشناسی امام مجتبی (ع)

ناصرالدین انصاری قمی

چند یادآوری:

- ۱- این مقاله به معرفی ۱۳۰ کتاب پیرامون امام مجتبی - علیه السلام - و حدود ۴۰ کتاب درباره حسین - علیهما السلام - پرداخته است.
- ۲- این فهرست نتیجه استقصاء کامل نیست و نمی تواند معرف تمام کتابهای نوشته شده در این موضوع باشد.
- ۳- ابتدا نام کامل کتاب و نویسنده آن، سپس محل چاپ و سال آن و قطع و تعداد صفحات ذکر شده است.
- ۴- برخی از کتابهایی که در این فهرست یاد شده از نوآوری، استحکام و تحلیل، ارزش علمی و ابتکار تهی بوده و تنها از سر فراگیر بودن مقاله بدانها اشاره شده است.
- ۵- این مقاله شامل بخشهای ذیل است:
- ۱- کتابهای چاپی عربی ۲- کتابهای چاپی فارسی ۳- کتابهای چاپی اردو ۴- کتابهای ترکی ۵- کتابهای خطی عربی ۶- کتابهای خطی اردو ۷- کتابهای خطی - غیر چاپی - فارسی (درباره حضرت امام مجتبی)

- ۸- کتابهای چاپی عربی ۹- کتابهای چاپی فارسی ۱۰- کتابهای خطی عربی (پیرامون امام حسن و امام حسین - علیهما السلام -).
- ۶- مقالات در این کتابشناسی ذکر نشده است.
- ۷- امید است در آینده ای نه چندان دور کتابشناسی کامل امام مجتبی علیه السلام انتشار یابد.
- ۸- در ضمن به چند شرح چاپی وصیت امیرالمؤمنین به امام مجتبی - در نهج البلاغه - اشارتی رفته است.
- ۹- از زحمات فاضل محترم جناب آقای محمد فلاحی قمی نیز سپاسگزاری می شود.

الف - کتابهای چاپی عربی:

- ۱- اشعة من حياة الامام الحسن بن علی علیه السلام. گروه نویسندگان. کویت، دارالتوحید، ۱۴۰۰ق. ۷۷ص، جیبی.
- ۲- الامام الشانسی الامام الحسن علیه السلام. گروه نویسندگان. ترجمه محمد

- عبدالمعتم خاقانی. چاپ دوم: قم، مؤسسه در راه حق، ۱۴۰۹ق. ۲۴ص، رقعی. این کتاب به فارسی است و به عربی، اردو و ترکی نیز ترجمه شده است.
- ۳- الامام الحسن علیه السلام. گروه نویسندگان. تهران، مؤسسه البلاغ، ۱۴۰۵ق/ ۱۳۶۳ش. ۹۲ص، جیبی. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ۴- الامام حسن بن علی علیه السلام. شیخ محمدحسن آل یاسین کاظمی. بیروت، المكتب العالمی للطباعة و النشر، ۱۴۰۰ق. ۱۹۱ص، رقعی.
- ۵- الامام حسن بن علی. توفیق ابوعلّم. قاهره، مطبعة السعادة، ۱۳۹۱ق/ ۱۹۷۰م. ۱۵۳ص، وزیری. مؤلف از نویسندگان اهل سنت می باشد.
- ۶- الامام حسن بن علی (ع). علی محمدعلی دخیل. چاپ دوم: بیروت، دار التراث الاسلامی، ۱۳۹۴ق. ۱۰۴ص، رقعی.

- ۷- الامام الحسن بن علی (ع). گروه نویسندگان. قم، مؤسسه الامام الحسین (ع)، ۱۳۷۱ش/ ۱۴۱۳ق. ۲۸ص، رقمی.
- ۸- الامام حسن بن علی (ع). گروه نویسندگان. چاپ سوم: بیروت، الدار الاسلامیه، ۱۴۱۰ق/ ۱۹۹۰م. ۲۸ص، وزیری. مصور.
- ۹- الامام حسن بن علی المجتبی (ع). عبدالودود امین. مراجعه و مقدمه: شیخ عفیف نابلسی. کویت، دارالتوجیه الاسلامی، ۱۴۰۰ق. ۷۶ص، رقمی.
- ۱۰- الامام الحسن علیه السلام قدوة و اسوة. سید محمدتقی مدرسی. قم، رابطه الاخوة الاسلامیه، ۱۴۰۴ق/ ۱۳۶۵ش. ۹۶ص، رقمی. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ۱۱- الامام الحسن الکوثر المهدور. سلیمان کتانی، نویسنده مسیحی لبنانی. قم، دارالکتاب الاسلامی، ۱۴۰۹ق. ۱۶۴ص، وزیری. این کتاب از نثری زیبا برخوردار است و در مسابقه تألیف کتاب درباره امام مجتبی رتبه اول را به دست آورده است.
- ۱۲- الامام المجتبی علیه السلام حیات، مقامات، ... عن کتب اهل السنة و صحابهم و تواریخهم. حسن مصطفوی. قم، مرکز نشر کتاب، بی تا. ۲۶۰ص، وزیری.
۱۳. بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار. علامه مجلسی مولی محمدباقر بن محمدتقی اصفهانی. (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق). چاپ دوم: بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ق. ۲۱۳ص، وزیری. این کتاب به فارسی وارد و ترجمه شده است.
- ۱۳ مکرر- بلاغه الامام الحسن علیه السلام (خطب، رسائل، کلمات). عبدالرضا صافی حایری. چاپ نجف،

- ۲۰- حیاة الامام الحسن بن علی (ع). باقر شریف قرشی. نجف، مطبعة الآداب، ۱۳۸۵ق. ۲ج، ۷۲۷+۵۳۲ص، وزیری. به فارسی ترجمه شده است.
- ۲۱- الحیاة السیاسیة للامام الحسن (ع) فی عهد الرسول (ص) و الخلفاء الثلاثة بعده. سید جعفر مرتضی عاملی. قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۴ش. ۱۹۶ص، وزیری. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ۲۲- ذکر بیعة الحسن بن علی (ع). مؤلف: ناشناخته. چاپ نجف، بی تا. ۳۲ص، رقمی.
- ۲۳- الروائع المختارة من خطب الامام الحسن السبط و کتبه و رسائله و کلماته القصار. سید مصطفی موسوی آل اعتماد. مراجعه و تعلیق سیدمرتضی رضوی. چاپ دوم: تهران، مدرسه جهلستون، ۱۴۰۰ق. ۱۳۰ص، وزیری.
- ۲۴- صلح الحسن (ع). شیخ راضی آل یاسین. چاپ دوم: بغداد، دارالکتب، ۱۳۸۴ق. ۳۷۴ص، وزیری. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ۲۵- صلح الامام الحسن، اسبابه و نتائجه. سید محمدجواد فضل الله. بیروت، دارالغدیر، ۱۳۹۲ق. ۲۴۰ص، رقمی.
- ۲۶- عوالم العلوم و المعارف و الاحوال من الآیات و المعارف و الاقوال. علامه شیخ عبدالله بن نورالله بحرانی اصفهانی. مستدرک: سید محمدباقر موحد ابطحی اصفهانی. چاپ هوم: قم، مؤسسه الامام المهدي (عج)، ۱۴۱۴ق. ۲ج، ۱۲۰۰ص، وزیری.
- ۲۷- کلمة الامام الحسن (ع). شهید سیدحسن حسینی شیرازی (۱۳۵۴-۱۴۰۰ق). چاپ چهارم: بیروت، مؤسسه
- ۱۹۶۶م. مصادر نهج البلاغه ۱/ ۲۷۲ و معجم المؤلفین العراقین، ج ۱.
- ۱۴- ترجمة الامام الحسن (ع) من تاریخ مدينة دمشق. ابن عساکر ابوالقاسم علی بن الحسن الدمشقی (۴۹۹-۵۷۱ق). تحقیق: محمدباقر محمودی. بیروت، مؤسسه محمودی، ۱۴۰۰ق. ۲۹۳ص، رحلی.
- ۱۵- ثورة الامام الحسن علیه السلام. سیدمحمد حسینی شیرازی. کویت، ۱۳۹۸ق. ۵۰ص، جیبی. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ۱۶- الحسن بن علی (ع)، دراسة و تحلیل. کامل سلیمان. بیروت، دارالفکر، ۱۳۷۳ق. ۲۲۳ص، رقمی. این کتاب به فارسی ترجمه شده و تاکنون به چاپ نرسیده است.
- ۱۷- الحسن بن علی (ع) عام الجماعة. عبدالقادر احمدیوسف السامرائی. بغداد، مطبعة الهلال، ۱۹۴۸م. ۱۶۷ص، رقمی. مؤلف از نویسندگان اهل سنت می باشد.
- ۱۸- حلیم آل بیت الامام الحسن بن علی. موسی محمدعلی. چاپ دوم: بیروت، عالم الکتب، ۱۴۰۵ق. ۲۲۷ص، وزیری. مؤلف از اهل سنت بوده و بخوبی از عهده ترسیم زندگانی امام مجتبی برآمده است.
- ۱۹- حیاة الامام الحسن. محمود شکی. چاپ بیروت. نویسنده از اهل سنت می باشد.

الوفاء، ۱۴۰۳ ق. ۲۵۵ ص، وزیری. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.

۲۸- مقتل الحسن علیه السلام، ابوالفرج علی بن حسین اصفهانی (۲۸۴-۳۵۶ ق). تحقیق سیدمصطفی مرتضی قزوینی. بیروت، مرکز الدراسات والبحوث العلمية، مجله تراثنا، ش ۱۳، ص ۲۵۴.

۲۹- منیة الطالب فی مولد الامام الحسن بن علی بن ابیطالب (ع). ابو عزیز محمد بن عبدالله بن محمد خطی بحرانی (ق ۱۲ ه). تاریخ نگاش: ۱۱۶۷ ق. نجف، مطبعة الحیدریة، بی تا. ۵۶ ص، رقمی.

۳۰- المواهب والمنن فی بعض مناقب سیدنا الامام الحسن. سید محمد بن حسین مدنی حنفی جعفری (ح ۱۱۴۹-۱۱۸۶ ق). تحقیق محمد سعید طریحی. بیروت، مؤسسة الوفاء، بی تا.

۳۱- مولد السبیط الامام الحسن الزکی (ع). محمد حسن نائینی. چاپ قم.

۳۲- وفاة الامام حسن بن علی (ع). شیخ علی آل سیف. نجف، مکتبة الحیدریة، ۱۳۷۰ ق.

۳۳- ولادة امام حسن المجتبی (ع). محمد حسین طالقانی. نجف، دارالمعارف، ۱۳۸۷ ق. ۳۶ ص، رقمی.

۳۴- هل تعرف الامام الحسن (ع)؟ محمد حسن نائینی. چاپ قم.

ب - کتابهای چاپی فارسی:

۱- آفتابی در هزاران آینه. (پرتوی از زندگانی تاناک امام مجتبی علیه السلام). جواد نعیمی. تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۱ ش. ۱۲۰ ص، رقمی.

۲- از گوشه و کنار تاریخ: بررسی صفحه ای از زندگانی امام حسن مجتبی (ع). سید علی شفیعی دزفولی. تهران، انتشارات

۱۰- بخشی درباره صلح امام حسن (ع). غلامرضا اشرف سمنانی. تهران، انتشارات بعثت، ۱۳۶۴ ش. ۴۰ ص، جیبی.

۱۱- پرتوی از چهره تاناک سبط المصطفی الحسن بن علی المجتبی سلام الله علیه. بدون مؤلف. شیراز، جمعیت اتحاد حسینی، ۱۳۶۶ ش. ۲۸ ص، وزیری.

۱۲- پرچمدار صلح حسن بن علی (ع): برگزیده اشعار در مدح و مرثیه امام مجتبی. تهران، کتابفروشی اسلامیة، ۱۳۵۱ ش/ ۱۳۹۲ ق.

۱۳- پیشوای دوم امام حسن مجتبی علیه السلام (مجموعه مقالات). گردآورنده: حبیب چایچیان (حسان). تهران، مکتب الحسن (ع)، ۱۳۴۹ ش/ ۱۳۹۰ ق.

۱۳۶ ص، رقمی.

۱۴- تحلیلی از زندگانی سیاسی امام حسن علیه السلام. سید جعفر مرتضی عاملی. ترجمه محمد سپهری. تهران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۹ ش. ۲۴۶ ص، وزیری.

۱۵- ترجمه جلد دهم بحار الانوار: زندگانی حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام. علامه مولی محمدباقر مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ ق). ترجمه محمد جواد نجفی. تهران، کتابفروشی اسلامیة، ۱۳۵۵ ش. ۴۵۳ ص، وزیری.

۱۶- ترجمه «کلمة الامام الحسن (ع)». شهید سید حسن حسینی شیرازی. (۱۳۵۴-۱۴۰۰ ق). ترجمه علیرضا میرزا محمد. تهران، انتشارات نور، بی تا. ۲۵۸ ص، وزیری. (ترجمه همراه با متن).

۱۷- چرا امام حسن (ع) صلح را پذیرفت؟ رجعی مظلومی. تهران، بی تا، ۱۳۴۷ ش. ۵۶ ص، جیبی.

صدر، ۱۳۵۹ ش/ ۱۴۰۰ ق. ۸۷ ص، رقمی.

۳- اسرار صلح امام حسن (ع). محمد علی انصاری اراکی. تهران، بی تا، ۱۳۸۶ ق. ۸۰ ص.

۴- امام حسن علیه السلام. امید امیدوار. قم، انتشارات شفق، ۱۳۵۲ ش. ۳۲ ص، جیبی.

۵- امام حسن علیه السلام پرچمدار صلح و آزادی. مهدی پیشوایی. چاپ دوم: قم، انتشارات توحید، ۱۳۶۰ ش. ۱۷۲ ص، جیبی.

۶- امام حسن (ع) در موضع واقع بینی و هدفگرایی. علی امیری قائمی. قم، انتشارات شفق، ۱۳۶۱ ش. ۱۲۵ ص، رقمی.

۷- امام حسن علیه السلام مظلوم تاریخ. رضا محمدی. قم، انتشارات صحفی، ۱۳۷۰ ش. ۱۴۴ ص، رقمی.

۸- پیامداد روشن در اسرار واگذاری خلافت حضرت امام حسن علیه السلام به معاویه. سید علی اکبر برقمی قمی (۱۳۱۷-۱۴۰۸ ق). چاپ دوم: قم، انتشارات نوین، بی تا. ۱۴۸ ص، رقمی.

۹- بررسی کوتاهی از زندگانی امام حسن علیه السلام. سید محمد حسینی شیرازی. ترجمه سید محمدباقر فالی. چاپ دوم: قم، کانون نشر اندیشه های اسلامی، ۱۳۶۹ ش. ۸۹ ص، رقمی.

۱۸- چشمه کوثر یا مَدایح امام حسن مجتبی علیه السلام. حیدر تهرانی (معجزه). تهران، انتشارات اسلامی، ۱۳۵۸ ش. ۲۲۴ص، جیبی.

۱۹- حسن (ع) کیست؟ فضل الله کمپانی. تهران، انتشارات فراهانی، ۱۳۵۴ ش، ۳۱۵ص، وزیری.

۲۰- حضرت امام حسن علیه السلام. عبدالامیر فولادزاده. تهران، انتشارات اعلمی، بی تا. ۳۵ص، وزیری. مصور.

۲۱- حضرت امام حسن مجتبی (سیره عملی اهل بیت-ع). سید کاظم ارفع. تهران، مؤسسه تحقیقاتی فیض کاشانی، ۱۳۷۰ ش/ ۱۴۱۱ق. ۵۸ص، رقعی.

۲۲- حضرت امام حسن مجتبی (ع). [میرابوالفتح دعوتی]. قم، انتشارات شفق، بی تا. ۳۲ص، وزیری. مصور. این کتاب به عربی ترجمه شده است.

۲۳- حضرت امام حسن مجتبی (ع) معصوم چهارم. سید مهدی آیت اللهی- دادور-. نقاشی: علی مظاهری. تهران، انتشارات جهان آرا، ۱۳۶۸ ش. ۲۴ص، وزیری. مصور. این کتاب به اردو ترجمه شده است.

۲۴- حیات حسن بن علی (ع). شیخ محمدجعفر شاملی شیرازی. شیراز، بی تا، ۱۳۴۸ ش. ۹۰ص، رقعی.

۲۵- خورشید روشن: ترجمه و شرح وصیت امیرالمؤمنین علی (ع) به امام حسن مجتبی علیه السلام. ترجمه و نگارش محمدعلی انصاری قمی (۱۳۲۹- ۱۴۰۵ق). چاپ دوازدهم: قم، ۱۳۹۰ق. ۸۵ص، رقعی.

۲۶- الرسول والذاری- معصوم چهارم. احمد سیاح. تهران، انتشارات اسلام، بی تا. جیبی.

بی تا. ۲۶۴ص، رقعی.

۳۴- زندگانی حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام. حسین حماسیان (صابر کرمانی). تهران، انتشارات اقبال، ۱۳۴۴ ش. ۴۵ص، رقعی.

۳۵- زندگانی حضرت مجتبی علیه السلام. حسین عمادزاده اصفهانی (۱۳۲۵-۱۴۱۰ق). چاپ دوم: تهران، انتشارات اسوه، ۱۳۷۱ ش. ۶۳۰ص، وزیری.

۳۶- زندگی و سیمای حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام. سید محمدتقی مدرسی. ترجمه محمدصادق شریعت. تهران، مؤسسه انصارالحسین، ۱۳۷۰ ش. ۸۰ص، وزیری.

۳۷- سبط المصطفی الحسن الجتبی (ع). سروده لطف الله صافی گلپایگانی. مشهد، مؤسسه نشر و تبلیغ، ۱۳۶۵ ش. ۱۲ص، رقعی.

۳۸- ستارگان درخشان- ج ۴: زندگانی امام حسن مجتبی علیه السلام. محمدجواد نجفی. چاپ پنجم: تهران، کتابفروشی اسلامی، ۱۳۶۲ ش. ۲۴۰ص، جیبی.

۳۹- سرچشمه های نور: حضرت امام حسن مجتبی (ع). گروه نویسندگان مؤسسه البلاغ. ترجمه واحد تدوین و ترجمه. تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۷ ش. ۱۰۲ص، جیبی.

۴۰- سخنان کوتاه امام حسن (ع). محمدهادی فقهی. تهران، بی تا، ۱۳۴۵ ش. ۵۶ص، جیبی.

۴۱- شخصیت امام مجتبی (ع). محمدعلی شاه محمدی. تهران، هیئت تعاونی مکتب اسلام، ۱۳۵۰ ش.

۴۲- شخصیت حضرت مجتبی (ع). سید علی اکبر قرشی. تقریظ علامه سید

۲۷- دستور زندگانی: شرح وصیت امام علی به فرزندش امام حسن (ع). غلامعلی بن محمدحسن رئیس یزدی. چاپ ۱۳۶۹ق. الذریعة ۲۵/۲۰۴، فهرست کتابهای چاپی فارسی ۱/۱۴۲۵.

۲۸- زمامداری امام مجتبی (ع). احمد مطهری (۱۳۱۷-۱۳۶۹ ش). قم، انتشارات دارالکتاب، بی تا. ۲۵۴ص، رقعی.

۲۹- زندگانی امام حسن بن علی علیهما السلام و اسرار صلح اوبا معاویه. حسین وجدانی. قم، چاپخانه پیروی، ۱۳۵۳ ش. ۲۳۷ص، رقعی.

۳۰- زندگانی امام حسن مجتبی علیه السلام. سیدهاشم رسولی محلاتی. تهران، انتشارات علمیه اسلامی، ۱۳۶۶ ش. ۲، ۲۵۶+۲۲۸ص، وزیری.

۳۱- زندگانی حسن بن علی (ع). باقر شریف قرشی. ترجمه فخرالدین حجازی. چاپ دوم: تهران، انتشارات بعثت، ۱۳۵۳ ش. ۲، ۴۰۶+۶۲۱ص، رقعی.

۳۲- زندگانی حسن بن علی علیهما السلام. محمدعلی خلیلی. تهران، چاپخانه ملی، ۱۳۱۹ ش. ۳۵۵ص، وزیری.

۳۳- زندگانی حضرت امام حسن علیه السلام. سیدجعفر غضبان. چاپ سوم: تهران، انتشارات اردیبهشت، بی تا. چاپ سوم: تهران، انتشارات اردیبهشت،

ج - کتابهای چاپی اردو:

- ۱- تاریخ حسن مجتبی علیه السلام. خواجه محمدلطیف انصاری (۱۳۰۵-۱۳۹۹ق). لاهور، مکتبه امامیه، ۱۹۶۳م. ۶۸۳ص، رقعی.
- ۲- حسن مجتبی علیه السلام. سید آقاحسین رضوی. لکهنو، مطبعة یوسفی پریس، ۱۹۴۵م. ۱۶ص، جیبی.
- ۳- حضرت امام حسن علیه السلام. مؤسسه در راه حق. ترجمه سید احمدعلی عابدی. فیض آباد، نور اسلام، ۱۴۰۵ق/۱۹۸۵م. ۳۲ص، رقعی.
- ۴- حیاة الامام المجتبی علیه السلام: تاریخ المعصومین، ج ۴. سید ظفر حسن بن دلشاد علی آمروھی نقوی هندی. ظاهر آبن کتاب به چاپ رسیده است. نقیباء البشر ۹۷۸/۳.
- ۵- ذکر خیر جناب امام حسن علیه السلام منشی عبدالرؤف خان هاتف. اگره، کارخانه عزیزی، بی تا. ۲۳ص، رقعی.
- ۶- سرور چمن در سوانح امام حسن (ع). سید اولاد حیدر بلگرامی هندی. چاپ هند. الذریعة ۱۲/۱۷۴.
- ۷- صلح حسن (ع). سید مظفر حسن زیدی. کراچی، اداره باب مدینة العلم، بی تا. ۲۳ص، جیبی.
- ۸- ضیاء الشهادتین فی سم الحسن و قتل الحسین علیهما السلام. سید مهدی رضوی لکهنوی. چاپ هند. الذریعة ۱۵/۱۲۴.
- ۹- صلح اورچنگ. سید احتشام حسین صاحب رضوی. لکهنو، مطبعة سرفراز قومی پریس، ۱۳۷۹ق. ۱۶ص، جیبی.
- ۱۰- عناصر الشهادتین. مولوی محمدناصر علی صاحب. لکهنو، مطبعة نشی نول شور، ۱۹۳۲م. ۲۹۲ص، وزیری.
- ۱۱- محاسن الابرار، در تاریخ زندگانی

- محمدحسین طباطبایی (م ۱۴۰۲ق). ارومیه، چاپخانه میهن، بی تا. ۳۸۵ص، وزیری.
- ۴۳- صلح امام حسن پرشکوه ترین نرمش قهرمانانۀ تاریخ. شیخ راضی آل یاسین. ترجمه رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه ای. چاپ یازدهم: تهران، انتشارات آسیا، ۱۳۶۶ش. ۵۴۸ص، وزیری. این کتاب ارزنده ترین و برترین کتابی است که با تحلیلی ژرف و دقیق به ارزیابی صلح امام علیه السلام پرداخته است.
- ۴۴- صلح امام حسن (ع) فrazی ناشناخته. محمد انتظام پور. تهران، کانون نشر و معارف اسلامی صادقیه، بی تا. ۲۸ص، رقعی.
- ۴۵- فریاد یک سکوت. محمدیوسف حریری. قم، دارالتبلیغ اسلامی.
- ۴۶- فضائل الامام الحسن علیه السلام. علی اکبر تلافی داریانی. تهران، شرکت نشر و تبلیغ نیک معارف، ۱۳۷۱ش. ۲۴ص، جیبی.
- ۴۷- فلسفۀ صلح امام حسن (ع). محمد محقق مرندی. قم، چاپخانه حکمت، ۱۳۸۷ق. ۱۳۲ص، جیبی.
- ۴۸- فلسفۀ صلح دومین پیشوای شیعه. محمد مقیمی. تهران، انتشارات معراجی، بی تا. ۴۶۹ص، وزیری.
- ۴۹- قهرمان دو میدان: داستان زندگی امام حسن مجتبی علیه السلام. بازآفریده رضا شیرازی. تهران، انتشارات پیام آزادی، ۱۳۷۰ش. ۱۵۸ص، رقعی. مصور.
- ۵۰- کنوزالحکم و فنون الکلم. سیدحسن طباطبایی میرجهانی (۱۳۱۹-۱۴۱۳ق). اصفهان، حسینیه عمادزاده، ۱۳۷۱ش. ۲۷۳ص، رحلی. این کتاب در برگیرنده
- خطبه ها، نامه ها و کلمات قصار امام مجتبی علیه السلام. با ترجمه فارسی است.
- ۵۱- مبارزه ای در قالب صلح. رضا گلسرخی کاشانی (۱۳۵۴-۱۴۱۱ق). قم، انتشارات شفق، ۱۳۵۷ش. ۶۳ص، رقعی.
- ۵۲- معصوم چهارم. جواد فاضل (۱۳۵۵-۱۳۸۱ق). تهران، انتشارات علمی، ۱۳۳۶ش. ۲۰۰ص، رقعی.
- ۵۴- مکتب امام حسن (ع). حسن سعید. تهران، مسجد جامع چهلستون، ۱۳۶۵ش. ۶۴ص، جیبی.
- ۵۵- میلاد سبط اکبر. گروه نویسندگان. تهران، کتابخانه دوشیزگان اسلامی، بی تا. ۶۰ص، جیبی.
- ۵۶- ناسخ التواریخ: زندگانی حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام. میرزا محمدتقی خان سپهر، لسان الملک (قبل ۱۲۱۷-۱۲۹۷ق). چاپ دوم: تهران، انتشارات علمیه اسلامی، ۱۳۶۳ش. ۲ج، ۴۰۸+۴۶۸ص، وزیری.
- ۵۷- نظم الوصیة. ناظم: سیدحسین بن ابراهیم قزوینی (م ۱۰۲۸ق). این کتاب در ترکیه به چاپ رسیده است. مصادر نهج البلاغه ۳/۳۱۲.
- ۵۸- وصیت امیر مؤمنان به امام حسن. جواد فاضل (۱۳۳۵-۱۳۸۱ق). چاپ تهران، ۴۰ص، رقعی. فهرست کتابهای چاپی فارسی ۲/۳۳۶۶.

ابن عقده زیدی جارودی ابوالعباس احمدین محمدین سعید (م ۳۳۳ق) - او بسیار بزرگوار بوده و کثرت حفظ، ثقه و امانتش در بین اصحاب مشهور است. رجال نجاشی ۲۴۱/۱.

۱۱ - طبقات اولی النهی (فی المصطفی و آله) - ج ۴. شیخ محمدرضا حکیمی حایری. القرآن خواصه و آثاره: ۷.

۱۲ - قیام الحسن بن علی (علیه السلام). ابواسحق ثقفی ابراهیم بن محمدین سعیدین هلال بن عاصم کوفی (م ۲۸۳ق) صاحب «الغارات». وی ابتدا زیدی بود و سپس به تشیع امامی گروید. رجال نجاشی ۹۱/۱.

۱۳ - قیام الحسن بن علی (علیه السلام). ابومنذر هشام بن محمدین سائب بن بشرین زیدین عمرو کلی (م ۲۰۵ق) - وی بسیار مورد علاقه مورد امام صادق علیه السلام بوده و داستانش با حضرت مشهور است. رجال نجاشی ۴۰۱/۲.

۱۴ - لبح الحقایق فی تواریخ الحجج علی الخلیق، ج ۵. حاج ملااحمد یزدی مشهدی (م ۱۳۱۰ق). الذریعة ۱۸/۲۹۶، تقیاء البشر ۹۶/۱.

۱۴ مکرر - لمحات من حیاة الامام الحسن (ع). سیدمرتضی حسینی شیرازی. اسرة المجدد الشیرازی: ۳۲۳.

۱۵ - مسند الامام الحسن المجتبی علیه السلام. شیخ عزیزالله عطاردی قوچانی. این کتاب بزودی آماده چاپ می شود.

۱۶ - مقتل الحسن بن علی (علیهما السلام).

ابوعبدالله واقدی محمدین عمر بن واقد مدنی بغدادی (۱۳۰ - ۲۰۷ق). ترجمه فهرست ندیم: ۱۶۵.

۱۷ - مکاتیب الامام المجتبی علیه السلام. حاج شیخ علی احمدی

امام مجتبی، ترجمه بحار الانوار. تالیف علامه ملامحمد باقر مجلسی (۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ق). ترجمه سیدحامد حسین فیض آبادی جنفوری. چاپ هند، ۱۳۱۶ق. الذریعة ۱۲۵/۲۰.

۱۲ - معصومین کاتعارف. معصوم چهارم (حضرت امام حسن علیه السلام). سید مهدی آیت اللهی. ترجمه گروه مترجمان. قم، انتشارات انصاریان، ۱۳۷۱ش. ۲۶ص، وزیری. مصور.

د - کتابهای ترکی

۱ - ایکینجی امام حضرت حسن علیه السلام. گروه نویسندگان مؤسسه در راه حق. ترجمه ابراهیم زال. تهران، بنیاد بعثت، ۱۳۷۱ش. ۳۰ص، رقی.

۲ - حلیة الحسنین الاحسنین. عبدالله بن عبدالعزیز بالی کسری رومی حنفی (۱۱۱۷ - ۱۱۹۷ق). مجله تراثنا، ش ۱۱، ص ۱۹.

ه - کتابهای فقهی عربی در زندگانی امام مجتبی علیه السلام

۱ - اخبار الحسن بن علی علیه السلام. ابواسحاق ابراهیم بن محمد ثقفی اصفهانی. ترجمه فهرست ندیم: ۴۱۰.

۲ - اخبار الحسن بن علی علیه السلام و وفاته. ابوعبدالرحمن هیشم بن عدی بن زیدین سیدبن جابر طائی کوفی (۱۱۴ - ۲۰۷ق). ترجمه فهرست ندیم: ۱۶۷.

۳ - ارجوزة فی مناقب الامام ابی محمد الحسن المجتبی علیه السلام. شیخ هادی بن شیخ عباس کاشف الغطاء (۱۲۹۰ - ۱۳۶۱ق). در این کتاب بخشهای زندگانی آن امام بزرگوار از اخلاق، صفات، امامت، صلح و شهادت به شعر کشیده شده است. الذریعة ۴۹۷/۱.

۴ - الامام الحسن بن علی المجتبی علیه السلام. سید عبدالرزاق موسوی مقدم (۱۳۱۶ - ۱۳۹۱ق).

۵ - الجواب الحسن عن صلح الحسن علیه السلام. سید هبة الدین - محمدعلی - حسینی شهرستانی (۱۳۰۱ - ۱۳۸۱ق). شعراء الغری ۱۰/۱۷۸.

۵ مکرر - ذکر امر الحسن (ع). ابواحمد عبدالعزیزی بن احمد بن عیسی جلودی (م ۳۳۲ق) - از مشایخ ابن قولویه (م ۳۶۷ق). رجال النجاشی ۵۶/۲.

۶ - ذکر من روی عن ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام. شیخ صدوق محمدین علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی (ح ۳۰۶ - ۳۸۱ق). رجال النجاشی ۳۱۴/۲.

۷ - زهد الحسن علیه السلام. شیخ صدوق محمدین علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی (ح ۳۰۶ - ۳۸۱ق). رجال النجاشی ۳۱۴/۲.

۸ - سفن النجاة (ج ۵). شیخ غلامحسین نجفی نجف آبادی (۱۳۰۰ - ۱۳۴۹ق). او برای هر یک از ائمه اطهار، کتابی جداگانه نوشته است. تقیاء البشر، ۴/۱۴۲۳، الذریعة ۱۹۲/۱۲.

۹ - صلح الحسن علیه السلام. عبدالرحمن بن کثیر هاشمی. رجال نجاشی ۴۵/۲.

۱۰ - صلح الحسن علیه السلام و معاویه.

میانجی. این کتاب آماده چاپ است.

۱۸- وفاء الحسن علیه السلام. شیخ حسین عصفوری بحرانی بن محمد بن احمد بن ابراهیم (م ۱۲۱۶ق) برادرزاده شیخ یوسف بحرانی. الذریعة ۱۱۸/۲۵.

۱۹- وفاء الحسن علیه السلام. شرف الدین یحیی بن عزالدین حسین بن عنبره بن ناصر بحرانی- شاگرد محقق کرکی (م ۹۴۰ق). الذریعة ۱۱۸/۲۵.

ز- کتابهای خطی اردو پیرامون امام حسن علیه السلام.

۱- امام حسن (ع) اعجاز حسین بن شیرمحمد. تذکره علمای امامیه پاکستان: ۳۸.

۲- تعدد ازوج الحسن علیه السلام. سید ظفر حسن بن سید دلشاد علی نقوی آمرومی هندی. نقباء البشر ۳/۹۷۸.

۳- الشعاع من صولة الحسن (ع). فاضل سهلانی. تذکره علمای امامیه پاکستان: ۲۱۳.

۴- صلح امام حسن (ع). سید مرتضی حسین (۱۳۴۱-۱۴۰۷ق). تذکره علمای امامیه پاکستان: ۳۴۸.

۵- صلح امام حسن (ع). محمد اعجاز. تذکره علمای امامیه پاکستان: ۲۶۷.

و- کتابهای خطی فارسی:

۱- امام حسن مجتبی- علیه السلام- گروه کودکان و نوجوانان بنیاد بعثت. باز نویسی مهدی رحیمی. (از سری «برگزیدگان»- ۴). این کتاب بزودی به چاپ می رسد.

۲- تاریخ امام حسن مجتبی علیه السلام. کامل سلیمان. ترجمه بدرالدین کتابی (م ۱۴۰۸ق). این کتاب آماده

سیدالشهداء، بی تا. ۴۰ص، رقمی.

۵- الحسن والحسین سبطا رسول الله (ص). محمدرضا مصری. بیروت، دارالکتب العلمیة، ۱۳۹۵ق. ۱۶۸ص، رقمی. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.

۶- السبطان فی موقفیهما. سید علینقی نقوی لکهنوی (م ۱۴۰۸ق). مقدمه شیخ محمداقر ناصری. بیروت، دارالمرتضی، ۱۴۰۶ق. ۱۵۰ص، رقمی.

۳- خلافتنامه امام حسن (ع). میرزا علی خان یزدی- خاموش- (۱۲۸۷-۱۳۷۹ق). این کتاب در تاریخ امام مجتبی در هیجده هزار بیت است. الذریعة ۲۳۸/۷، نقباء البشر ۴/۱۴۱۰.

۴- زندگانی حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام. ابوالقاسم سحاب (م ۱۳۷۶ق). این کتاب آماده چاپ است.

۵- سیره سیاسی امام مجتبی علیه السلام. سید احمد خاتمی. این کتاب بزودی انتشار می یابد.

۶- صلح امام حسن علیه السلام. غلامحسین عابدی. این کتاب بزودی منتشر می شود.

۹- معالی السبطین (فی احوال السبطین الامامین الحسن والحسین). شیخ محمد مهدی حایری مازندرانی. تبریز، کتابفروشی قرشی، ۱۳۵۶ق. ۲ ج، ۲۸۲+ ۱۹۸ص، وزیری.

۱۰- ملحقات احقاق الحق ج ۱۱. آیت الله سید شهاب الدین حسینی مرعشی نجفی (۱۳۱۵-۱۴۱۱ق). قم، کتابخانه آیت الله نجفی، ۱۴۰۳ق. ۶۴۸ص، وزیری.

۱۱- مناقب امیرالمؤمنین ولدیة الحسن والحسین علیهم السلام. مؤلف: ناشناخته. چاپ مصر (سنگی)، ۱۲۸۰ق. مجله تراثنا، ش ۲۵، ص ۸۵.

۱۲- مناقب علی بن ابیطالب والحسین. مصطفی زرکلی دمشقی. به چاپ رسیده است. مجله تراثنا، ش ۲۶، ص ۱۰۶.

ز- کتابهای چاپی عربی پیرامون

امام حسن و امام حسین علیهما السلام
۱- امامان: الحسن والحسین. سیدهادی مدرسی. بی جا، بی تا، ۱۳۹۳ق. ۱۴۳ص، رقمی.

۲- الامامان: علی والحسن علیهما السلام. سعید عسلی. بیروت، دارالزهرا، ۱۴۱۲ق.

۳- الحسن والحسین امامان، ان قاما او او قعدا. سید محمد بحر العلوم. بیروت، دارالزهرا، ۱۴۱۲ق. رقمی.

۴- الحسن والحسین (ع) امامان قاما او قعدا. سید محمد حسینی شیرازی. قم، هیئة

ح - کتابهای چاپی فارسی درباره امام حسن و امام حسین سلام الله علیهما

۱- امام حسن و امام حسین علیهما السلام. آیت الله علامه سید محسن امین عاملی (۱۲۸۴-۱۳۷۱ق). ترجمه وزارت ارشاد اسلامی. چاپ پنجم: تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۶ش. ۳۱۲ص، وزیری.

۲- امام حسن و امام حسین علیهما السلام. حسن سعید. تهران، کتابخانه مسجد چهلستون، ۱۳۵۲ش، ۴۰ص، رقعی.

۳- بر امام حسن (ع) و امام حسین (ع) چه گذشت؟ سید محمد حسن موسوی کاشانی. قم، انتشارات زاهدی، ۱۳۷۲ش/ ۱۴۱۴ق. ۲۴۰ص، وزیری.

۵- سیاست السبطين يا صلح امام مجتبی و قیام سید الشهداء. فاضل ورسی افغانی. قم، بی نا، ۱۳۶۹ش. ۴۰۰ص، وزیری.

۶- صلح امام حسن و قیام امام حسین علیهما السلام. گروه نویسندگان. قم، مؤسسه در راه حق، بی تا، ۳۷ص، رقعی.

۷- کتابهای خطی عربی پیرامون امام حسن و امام حسین علیهما السلام

۱- اخبار الحسن والحسين (عليهما السلام). ابو حارث اسد بن حمدويه بن معبد ورثيني نسفي (م ۳۱۵ق). معجم المؤلفين ۲/ ۲۴۰.

۲- اخبار الشهيدين الحسن والحسين (سلام الله عليهما). ابن حجر هيثمي شافعي مكّي احمد بن محمد بن علي (م ۹۷۴ق).

نسخه ای از آن، در هشت صفحه، در کتابخانه احمدیه دانشگاه «الزيتونه» تونس، ضمن مجموعه ش ۵۰۳۱ موجود است. مجله تراثنا، ش ۱، ص ۱۷.

۳- اخبار فاطمة والحسن والحسين رضي الله عنهم. ابن ابی الثلج بغدادی ابوبکر محمد بن احمد بن محمد بن عبدالله بن اسماعيل كاتب (م ۳۲۵ق). رجال نجاشی ۲/ ۲۹۹.

۴- اشراق النيرين في فضائل الحسين. از مؤلفی ناشناخته. نسخه خطی آن در دارالکتب مصر به شماره ۱۴۱۴ (تاریخ) موجود است. مجله تراثنا، ش ۲، ص ۴۲.

۵- اقرار العين بذكر من نسب الى الحسن والحسين عليهما السلام. سید محمد مرتضی حسینی زبیدی حنفی بلگرامی مصری (۱۱۴۵-۱۲۰۵ق). الاعلام ۷/ ۷۰.

۶- تفضيل الحسين على أمهما الصديقة عليهم السلام. آقا محمد علی بن وحید بهبهانی (۱۲۱۶ق). الذريعة ۴/ ۳۵۹.

۷- تنبيه رسن العين بتزیه الحسن والحسين عليهما السلام عن مفاخرة بنی السبطين. سید محمد حیدر موسوی عاملی. (۱۰۷۱-۱۱۳۹ق). الذريعة ۴/ ۴۴۹.

۹- ذکر الحسن والحسين (ع). ابواحمد عبدالعزیز بن یحیی بن احمد بن عیسی جلودی بصری ازدی (م ۳۳۲ق). رجال نجاشی ۲/ ۵۶.

۱۰- ذکر ما للسبطين الشهيدين الحسن والحسين الحسين عليهما السلام. مؤلف: ناشناخته. نسخه ای از آن در کتابخانه حرم شریف در مکه مکرمه به ش ۳۴ (تراجم) وجود دارد. مجله تراثنا، ش ۴، ص ۱۰۱.

۱۱- رسالة الحسين. محمد بن علی نیاززی ملاطی مصری (م ۱۱۰۵ق). هدیه العارفین ۲/ ۳۰۵.

۱۲- الرسالة في الحسن والحسين. ابویوسف یعقوب بن شیبہ بن الصلت بن عصفور سدوسی بغدادی (۱۸۲-۲۶۲). رجال نجاشی ۲/ ۴۲۹.

۱۳- الريحانين الحسن والحسين. ابومحمد حسنین عبدالرحمن بن خلاد رامهرمزی (م ۳۶۰ق). وی تالیفاتی خوب و تصنیفاتی نیکو دارد. ترجمه فهرست ندیم: ۲۵۵.

۱۴- قرّة العينين في تراجم الحسن والحسين. شیخ یاسین عمری موصلی (م بعد ۱۲۳۲ق). نسخه خطی آن در ۸۹ رقه در یکی از کتابخانه های موصل و میکروفیلم آن در کتابخانه دانشگاه بغداد و مجمع علمی عراقی موجود است. مجله تراثنا، ش ۱۸، ص ۶۵.

۱۵- مجمع البحرين في فضائل السبطين. سید ولی بن نعمه الله حسینی رضوی حایری- معاصر شیخ بهایی (م ۱۰۳۱ق). تاریخ نگارش: ۹۸۱ق.

۱۶- مشجر في اولاد الحسن والحسين عليهما السلام. سید محمد مرتضی حنفی زبیدی- ابوالفیض محمد بن محمد بن عبدالرزاق حسینی (۱۱۴۵-۱۲۰۵ق). صاحب التاج العروس. الاعلام ۷/ ۷۰.

۱۷- کتاب من روى عن الحسن والحسين عليهما السلام. ابن عقده زبیدی جارودی ابوالعباس احمد بن محمد بن سعید بن عبدالرحمن بن زیاد (۲۴۹-۳۳۳ق). رجال نجاشی ۱/ ۲۴۰.